

Utvärdering av VÅGEN - ett nätverk för ungdomar/unga vuxna i Värmdö kommun

Stockholm 2011-11-11

Kristina Gränsbo

Aggie Öhman

Innehållsförteckning

Inledning	4
Utvärderingsuppdraget	4
Metod och utvärderingsupplägg	4
Genomgång av dokumentation och statistik	4
Genomgång av öppna källor	5
Intervjuer med nyckelpersoner inom projektet	5
Intervjuer med huvudmän, samverkanspartners och remittenter	5
Intervjuer med unga vuxna och deras föräldrar	5
Jämförelse med andra verksamheter	5
Bakgrund	6
Projektet Vågen	7
Bakgrund till projektet	7
Syfte och mål	8
Strukturförändrande mål:	8
De mätbara individuella målen för deltagarna är:	8
Organisation och styrning av verksamheten	8
Målgruppen	9
Inklusionskriterier	10
Exklusionskriterier	10
Verksamheten	10
Vågen in	10
Bedömning och handlingsplan	10
Insats	11
Metod och metodutveckling	11
Samarbete	12
Framtid	13
Verksamhetens omfattning – sammanställning av statistik	14
Kartläggning av målgruppens storlek	14
Antal personer och kön – inskrivna personer i Vågen	14
Ålder vid remittering till Vågen	15
Skolgång	15
Boende	15
Tid utanför sysselsättning	15
Tidigare insatser	16
Diagnoser/huvudproblematik	16
Remisser	17
Utslussning till arbete, studier, praktik, arbetsträning efter insats	18
Psykisk hälsa enligt individuella mål	18
Uppföljning 6-12 månader efter utskrivning	19
Intervjuer	19

Intervjuer med nyckelpersoner och samverkanspartners	19
Syn på verksamheten	19
Styrkor	20
Svagheter	21
Framtid	23
Deltagarnas syn på verksamheten	23
<u>Sammanfattning och analys av måluppfyllelse, styrkor och svagheter</u>	25
Måluppfyllelse	26
Styrkor	27
Svagheter	27
<u>Framtid - diskussion</u>	28
Driv effektiva projekt där fokus är på verksamheten:	28
Fortsätt bygga upp och sprida kunskap om målgruppen:	28
Ekonomi	29
Rutiner, metoder och samverkan:	29
VärmSams roll	29
<u>Bilaga 1 .</u>	31

Inledning

Vågen är en verksamhet i Värmdö kommun med syfte att skapa en flexibel intensivinsats för unga vuxna mellan 16-24 år som har problem med sysselsättning, ekonomi, social samvaro och som har svårt att hitta en fungerande struktur i vardagen.

Dessa problem är ofta kombinerade med olika rädslor, ångest och nedstämdhet. Ungdomarna lever i allmänhet isolerade liv i sina hem, s.k. "hemmasittare", och har därför svårt att tillgodogöra sig de stödinsatser som samhället erbjuder.

Samordningsförbundet i Värmdö, VärmSam har finansierat verksamheten som bedrivits som ett samarbete mellan socialkontoret i Värmdö kommun, Gustavsbergs vårdcentral och Stockholms läns landsting.

Verksamheten har bedrivits i projektform under två år och kommer att avslutas i sin nuvarande form i slutet av 2011.

Samordningsförbundet i Värmdö, VärmSam önskar genomföra en utvärdering av verksamheten med syfte att ta tillvara på de metoder, rutiner och lärdomar som gjorts under tvåårsperioden.

Detta dokument är en utvärdering av projektet Vågen.

Utvärderingsuppdraget

Uppdraget avser en utvärdering av Vågens verksamhet.

Uppdraget är att utifrån intervjuer, befintlig statistik och dokumentation följa upp projektets verksamhet och övergripande syfte.

En analys görs utifrån syftet och den övergripande målsättningen. Styrkor, svagheter och framgångsfaktorer för ett framtida arbete definieras.

Det har inte ingått i uppdraget att utvärdera projektets ekonomi.

Underlaget ska ligga till grund för ett framtida utvecklingsarbete kring hur de olika parterna ska kunna erbjuda ett väl fungerande stöd för Värmdöbor mellan 16-24 år. Stödet ska hjälpa de unga vuxna till en bättre tillvaro, att stå på egna ben och komma ut i utbildning, praktik och arbete.

Metod och utvärderingsupplägg

Informationsinsamlingen har bestått av:

Genomgång av dokumentation och statistik

Årsrapporter, statistik, dokumentation av metoder, avtal, exempel på handlingsplaner, styrgruppsprotokoll, informationsmaterial, coachernas egen summering och utvärdering av verksamheten, psykologernas sammanställning och utvärdering av verksamheten och annan dokumentation som beskriver verksamheten.

Genomgång av öppna källor

Hemmasittare är ett vitt begrepp och det är därför svårt att hitta aktuell och jämförbar statistik, forskning, studier och andra projekt som exakt motsvarar Vågen.

Hemmasittare används för ett stort åldersspann både inom grundskolan, gymnasieskolan och för unga vuxna med olika problem och egenskaper.

Socialstyrelsen har inga definitioner, rekommendationer eller siffror kring "hemmasittare", vilket finns för flera andra utsatta eller marginaliserade grupper som t.ex. våldsutsatta, missbrukare, anhöriga till äldre, funktionsnedsatta och långtidssjuka.

Det pågår ett stort antal projekt och studier i hela landet. De drivs via kommuner, Samordningsförbund och via privata verksamheter. En grundläggande fråga är en tydlig målgruppsdefinition för att kunna jämföra olika verksamheter och projekt.

Vi har bl.a. sökt information via hemsidor för Skolverket, Socialstyrelsen, Nationella nätverket för samordningsförbund och ett stort antal kommuner.

Intervjuer med nyckelpersoner inom projektet

Intervjuer har genomförts med tre psykologer och två coacher som har arbetat i projektet. En av psykologerna vikarierade under nio månader då den ordinarie psykologen var föräldraledig. Han arbetar nu inom verksamheten Hamnen.

Intervjuer med huvudmän, samverkanspartners och remittenter

Tretton intervjuer har genomförts med tjänstemän som representerar Samordningsförbundet, vårdcentralen, psykiatrin, arbetsförmedlingen och kommunen. Inom psykiatrin har en läkare intervjuats och inom vårdcentralen har enhetschef för psykologerna och en psykolog intervjuats. Inom kommunen har chef för arbete och försörjning, chefen för ungdomsgruppen, handläggare för ungdomsgruppen, chef och två handläggare för Cas intervjuats. En ungdomshandläggare inom arbetsförmedlingen har intervjuats. Dessutom har två representanter för projektet KomAn och samordnaren för Samordningsförbundet i Värmdö intervjuats.

Syftet med intervjuerna var att få en indikation på samverkanspartners och remittenterna uppfattning om verksamheten, behovet av verksamheten i Värmdö kommun och samverkansformerna.

Intervjuer med Unga vuxna och deras föräldrar

Sju intervjuer har genomförts med unga vuxna som varit inskrivna i projektet. Coacherna har försökt att kontakta samtliga unga vuxna som varit inskrivna i verksamheten med undantag av en person, som bedömdes inte klara av en intervju. De unga vuxna har tillfrågats om de vill ställa upp på en intervju. Ungdomarna har också tillfrågats om de godkänner att deras föräldrar intervjuas. Intervjuer har genomförts personligen och per telefon med föräldrarna till fyra ungdomar.

Baserat på denna begränsade uppföljning har det inte varit möjligt att dra några långtgående slutsatser kring behandlingens effekt. Syftet har varit att få en indikation på hur de unga vuxna och föräldrarna uppfattat och påverkats av insatsen.

Jämförelse med andra verksamheter

Vi har tagit fram information om verksamheter med liknande målgrupp och

målsättning för att skaffa oss en referensram.

Följande verksamheter valts ut: en privat verksamhet - Magelungen, en permanent kommunal verksamhet – Gymnasieslussen och ett projekt i Botkyrka med Samordningsförbundet i Botkyrka som huvudman. Vi har även gått igenom information kring ett flertal intressanta projekt som i likhet med Vågen drivs genom olika samordningsförbund.

I uppdraget har inte ingått att göra en djupgående utvärdering av dessa verksamheter eller deras resultat. Vi har studerat öppna källor, som verksamheternas hemsidor, verksamhetsberättelser och informationsmaterial. En intervju med en representant för respektive verksamhet har genomförts. Det är inte möjligt att rakt av jämföra dessa verksamheter. Upplägg och målgruppsdefinitioner skiljer sig åt. Vi kan dock konstatera att projektet Vågens resultat står sig väl i jämförelse med dessa verksamheter. Resultatet av denna informationsinsamling och beskrivning finns i bilaga 1.

Bakgrund

Den statliga utredningen "Unga utanför" (2003) behandlar samma åldersintervall som Vågen. Där konstaterades att det varje år fanns 25 000–30 000 ungdomar i åldern 16–24 år som varken studerade eller arbetade. Ansvaret för ungdomar som varken studerar eller jobbar är delat mellan kommun, arbetsförmedling och socialförvaltning.

Många av de "unga utanför" som intervjuades i utredningen upplevde att deras sätt att se på saker och ting aldrig riktigt kom fram när de hanterades av flera tjänstemän på olika myndigheter med olika professionell bakgrund och med avgränsade ansvarsområden.

Om man tittar på yngre barn, var det enligt Skolverkets rapport "Skolfrånvaro och vägen tillbaka" (2009) ungefär 12 100 elever som hade återkommande ströfrånvarande under minst två månader. Vid denna tidpunkt saknade dessutom en tredjedel av kommunerna rutiner för rapportering av frånvaro, så det finns antagligen ett stort mörkertal. Med de högre kraven på frånvarorapportering och dokumentering i den nya skollagen kommer detta antagligen att förändras.

Rapporten konstaterar att det egentligen inte handlar om skolk, utan om elever med komplex problematik och stora stödbehov. Det kan röra sig om t.ex. autism, ångest, Aspergers syndrom, adhd och tvångsbeteenden.

I rapporten "Ur samhällets perspektiv", som är framtagen av Nutek och Socialt företagande inom ESF programmet, konstaterar Nilsson & Wadeskog att klienter som på grund av sin sammansatta, diffusa och komplexa problematik har störst behov av stöd också har svårast att nå fram till stöd. Det beror enligt rapporten på att olika verksamheter, som kommuner, försäkringskassa, arbetsförmedling mm arbetar i stuprör i stället för i samverkan. Man tar också upp att kostnaderna i dessa verksamheter betraktas alltför kortsiktigt. Kostnader debiteras innevarande budgetår. Då man investerar i byggnader så belastas kostnadssida endast med en viss del av kostnaden varje år under den beräknande livslängden. Man har en investeringsbudget. Det *sociala investeringsperspektivet* finns inte med vare sig på den mentala kartan eller i styr- och rapporteringssystemen.

Enligt en rapport för Skandias projekt "Idéer för livet". "Stämman i bäcken inte i ån – att värdera de ekonomiska effekterna av tidiga och samordnade insatser kring barn och unga 2008" är prislappen för varje ung människa som tvingas in i ett utanförskap mycket stort, det leder till kostnader som på *årsbasis* ligger mellan 350 000 och 1 600 000 kronor och om man tar med även värdet på produktionsförluster uppgår de till ytterligare ca 300 000 kronor per person och år. Claes Malmqvist nationalekonom och hälsoekonom nämnde ungefär samma siffror, kanske lite högre till och med, när han talade på ett seminarium om barns psykiska hälsa som Socialstyrelsen arrangerade i september 2010.

I en samhällsekonomisk analys av Torbjörn Skarin, Metamatrix AB från oktober 2009 konstateras att det saknas en gemensam modell för kommunerna för arbetet med dokumentation, utvärdering, åtgärder och utveckling av barn och unga. Avsaknaden av gemensam modell gör att varje kommun själv får hitta rutiner och metoder för att arbeta med hemmasittare. Skarin slår fast att bristerna gör att kommunens insatser blir mindre effektiva och innebär att barn och unga får olika stöd i olika kommuner. En slutsats som dras i flera av studierna och rapporter är att ju längre man väntar desto större blir de samhällsekonomiska effekterna och desto svårare blir det.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns många barn och unga som har hemmasittar-problematik och behöver ett flexibelt stöd med ansvar för helheten, på ett sätt som inte respektive ansvarig myndighet/verksamhet ger idag. I brist på gemensamma modeller måste varje kommun eller projekt hitta rutiner och metoder, vilket också gäller för Vågen. Ett återkommande problem, vilket också gäller för Vågen, är att många tittar på kostnaderna per budgetår för dessa insatser, då de totala kostnaderna för verksamheterna egentligen är en bråkdel av vad utanförskapet kostar samhället. De flesta projekt och insatser är lönsamma om bara ett enda hemmasittande barn eller ungdom räddas från utanförskap per projekt eller år.

Projektet Vågen

Bakgrund till projektet

Såväl representanter för socialförvaltningen i Värmdö som för landstinget hade uppmärksammat svårigheterna att nå en grupp unga vuxna med problem med sysselsättning, ekonomi, social samvaro och som har svårt att hitta en fungerande struktur i vardagen. Dessa problem är ofta kombinerade med olika rädslor, ångest och nedstämdhet. Ungdomarna lever i allmänhet isolerade liv i sina hem, s.k. "hemmasittare", och har därför svårt att tillgodogöra sig de stödinsatser som samhället erbjuder.

Baserat på rapporter som socialförvaltningen fått genom föräldrar och skolan gjordes uppskattningen att det handlar om cirka 100 ungdomar i Värmdö. De har ofta varit s.k. "hemmasittare" redan under grundskoletiden.

VärmSam, startades i april 2009 i enlighet med lagstiftningen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Stockholms läns landsting och Värmdö kommun ingår i förbundet. Samordningsförbundet beviljade under våren 2009 projektmedel till den verksamhet som fick namnet Vågen.

Projektets inriktning låg i linje med VärmSams huvudsyfte nämligen att utveckla och pröva nya former i samverkan mellan förbundets medlemmar av arbetsätt, metoder och organisation - alltid med individen i centrum och att genom samordnade rehabiliteringsinsatser förhindra eller förkorta sjukskrivningar och arbetslöshet.

Syfte och mål

Det övergripande syftet och målsättningen för Vågen är att hjälpa ungdomarna mot ett mindre isolerat liv som ökar förutsättningen för ett aktivt deltagande i samhället, komma ut i studier, praktik och arbete samt bättre psykisk hälsa.

Ett övergripande strukturellt mål har definierats:

Strukturförändrande mål:

Att skapa en insats för utsatta unga vuxna som har större behov av täta kontakter och aktivitetsstöd än vad som kan tillgodoses av socialtjänsten, den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin eller vuxenpsykiatrin allena.

Målet är att finna nya vägar för dessa parter att samverka i syfte att öka förutsättningarna till fungerande hjälp för målgruppen.

De mätbara individuella målen för deltagarna är:

1. Insatsen ska omfatta minst 15 deltagare per år med upp till 10 personer samtidigt. I takt med att verksamheten utvecklas kan antalet ungdomar per år uppnå 20.
2. En riktlinje för insatslängd är 6-12 månader men tiden kan vara både längre och kortare.
3. Minst 60 procent av deltagarna är i arbete, studier, praktik, arbetsträning efter insats.
4. Minst 80 procent av deltagarna anser att deras hälsa har förbättrats (självupplevd hälsa enligt skattningsskalor och enkät).

Organisation och styrning av verksamheten

Projektorganisationen har bestått av två ungdomscoacher anställda inom socialförvaltningen i Värmdö kommun samt två legitimerade psykologer anställda på Gustavsbergs Vårdcentral. Båda psykologerna har grundläggande KBT-utbildning. De anställdes i samband med projektstart. Coacherna har båda lång erfarenhet från socialtjänsten inom Värmdö kommun. De har varit anställda inom olika verksamheter som flyktingmottagning, ungdomsenhet, medling mellan unga brottsoffer och gruppboende för funktionshindrade.

En av psykologerna har varit föräldraledig under 9 månader och har då haft en vikarie. Coacherna har arbetat heltid i projektet medan psykologerna under första året arbetade 50 % vardera i projektet och övrig tid på vårdcentralen. Under andra verksamhetsåret minskade en av psykologerna sin arbetstid i Vågen till 40 % på grund av att ersättningen till vårdcentralen inte täckte mer.

Vid projektstart rådde en stor oklarhet kring roller och ansvarsfördelning mellan så väl psykologer och coacher som mellan kommunen, vårdcentralen och VärmSam. Det fanns inget tydligt ledarskap för verksamheten. VärmSams roll samt förväntningar och krav på projektet var inte heller tydligt kommunicerade till arbetsgruppen.

Både coacher, psykologer, psykologernas enhetschef och enhetschef från socialförvaltningens vuxenenhet har deltagit regelbundet vid veckomöten. Initialt deltog enhetschefen från socialförvaltningen och efter en tid efterfrågades även stöttning från psykologernas enhetschef. De deltog varannan vecka och mot slutet av projekttiden en gång per månad eller varannan månad.

Syftet var att ge stöd i arbetet att förtydliga uppdraget och utforma en helt ny verksamhet i projektform.

VärmSams har ingått avtal om Vågens verksamhet med såväl socialförvaltningen som vårdcentralen. Avtalen omfattar bl.a. en kort uppdragsbeskrivning, mål- och delmål för verksamheten samt uppgifter om den ekonomiska ersättningen. Utifrån mål- och delmål har beredningsgrupp och styrelse under 2010 och vid halvårsskiftet 2011 fått årsrapport från projektverksamheten. En slutrapport kring måluppfyllelsen kommer också att sammanställas i slutet av 2011. Avtalen omfattar inte en plan för implementering av projektet i en ordinarie verksamhet.

Under verksamhetens första år saknade arbetsgruppen ledning och styrning från VärmSam. I början av 2011 togs initiativ till en styrgrupp för Vågen. Syftet med styrgruppen var att sammanställa och lyfta frågor från arbetsgruppen till VärmSams beredningsgrupp och att ha ett bredare forum där chefsrepresentanter från Vågens centrala samverkanspartners: Gustavsbergs vårdcentral, Värmdö kommun (Centrum för Arbete och Studier samt IFO vuxen), Arbetsförmedlingen Nacka-Värmdö, samt en coach- och en psykologrepresentant från Vågen deltog för att diskutera Vågens verksamhet.

Styrgruppen har sammanträtt fyra gånger under 2011. Styrgruppen har inte tagit operativa beslut utan lyft olika frågeställningar till VärmSams beredningsgrupp.

Roller och ansvar har också tydliggjorts under de två åren och finns nu dokumenterade dels i utförliga professionsbeskrivningar från 2010 och dels i psykologernas egen uppföljning av verksamheten från i år. Här slås bl.a. fast att socialkontoret har ett samordningsansvar och därmed det övergripande verksamhetsansvaret för Vågen.

Psykologerna har det övergripande behandlingsansvaret för ungdomarna på Vågen. De ansvarar för att arbeta fram handlingsplaner och för att arbetsleda coacherna i att utföra delar av planerna.

Coacherna har det övergripande ansvaret för att handlingsplaner följs i praktiken och att aktiviteter med enskilda ungdomar sker i enlighet med handlingsplanen. En av coacherna har det övergripande ansvaret för uppföljning av ekonomin och att sammankalla styrgruppen. Coacherna har också ansvaret för Vågens lokaler.

Det saknas fortfarande ett tydligt uttalat och sammanhållet ledarskap – en chef - för den dagliga verksamheten.

Målgruppen

Psykologer och coacher arbetade inledningsvis intensivt med att beskriva målgruppen och specificera de kriterier som skulle användas för att bedöma om personen kunde bli aktuell för Vågens verksamhet.

Inklusionskriterier

- Ungvuxen mellan 16 och 24 år, bosatt i Värmdö kommun, som har en psykisk och/eller psykosocial problematik men där det inte bedöms finnas någon aktuell suicidrisk.
- Han/hon har misslyckats med, eller av andra skäl slutat skolan och saknar regelbunden sysselsättning eller arbete. Ungdomen har en mycket låg vardaglig aktivitetsnivå och begränsat socialt umgänge. Han/hon lever till stor del isolerad i sitt hem.
- Han/hon kan av olika skäl inte tillgodogöra sig de stöd- och vårdinsatser som erbjuds inom Värmdö kommun eller av Landstinget.

Exklusionskriterier

- Ungdomen har en tung psykiatrisk problematik, t.ex. emotionellt instabil personlighetsstörning (borderline personlighetsstörning), svår depressiv episod, psykosjukdom, bipolär sjukdom, pågående missbruk- eller beroendeproblematik och/eller suicidalitet.
- Ungdomen har ett utagerande beteende som kan innebära fysiskt våld eller hot om våld mot andra personer.
- Ungdomen har allvarliga självskadebeteenden som kan innebära risk för hans/hennes hälsa och liv.

Målgruppen beskrivs som mycket komplex med svåra psykiska och/eller psykosociala problem.

Verksamheten

Vågen har kunnat erbjuda upp till 10 unga vuxna plats i verksamheten under samma tidsperiod. Inskrivningstiden har planerats uppgå till mellan 6 och 12 månader.

Vågens verksamhet kan delas in i tre delar: "vägen in – inskrivning", "bedömning och handlingsplan" och "insats".

Vägen in

Vägen in till verksamheten sker via remiss från t.ex. socialtjänsten, primärvården, den specialiserade psykiatrin, anhörig eller den unge vuxne själv.

Ett informationsmöte genomförs med ungdomen tillsammans med ev. remittent, coach och psykolog. Efter detta steg tar psykologer och coacher beslut om inskrivning i Vågen utifrån inklusions- och exklusionskriterierna.

Bedömning och handlingsplan

Kartläggning och bedömning genomförs av en av psykologerna. Detta arbete utmynnar i en konkret och detaljerad handlingsplan med mål och planerade insatser som ungdomen får hjälp att följa av coach och psykolog. En handlingsplan är ca 8-10 A4 sidor. Den innehåller beskrivning av vald metod för kartläggningen, sammanfattning av personens bakgrund, psykologisk kartläggning (generellt, sjukhistoria, psykiatrisk bedömning och beteendeanalys) och mål för insatsen. Målen delas in i långsiktiga och kortsiktiga mål. De långsiktiga målen rör sysselsättning men kan också handla allmänt om rutiner och struktur i vardagen, ökat socialt umgänge,

ökad självständighet, viktnedgång, hälsa och ökad livskvalitet. Till varje långsiktig mål har ett till tre kortsiktiga mål kopplats.

Baserat på målen beskrivs planerade insatser och hur handlingsplanen ska följas upp.

Insats

Insatsen planeras utifrån tre faser: "kom igång", "aktivering" och "utslussning".

Varje vecka genomförs en veckoplanering. Det är ett gemensamt möte med coach och psykolog om ca 30 minuter där föregående vecka följs upp och veckans kommande aktiviteter planeras. Här kan man även lyfta praktiska frågor, stämma av måluppfyllelse i handlingsplan och planera in nya steg mot t.ex. arbete och studier.

"Kom igång". Första fasen definierar insatser i syfte att öka förutsättningarna för att nå målen. Utifrån ungdomens specifika behov upprättas samarbete med relevanta parter, till exempel vuxenutbildning, Arbetsförmedling och socialförvaltning. Den individuella planen kan också innefatta neuropsykologisk utredning, individuell psykologisk behandling för specifika problemområden samt speciellt anpassad färdighetsträning med coacher och psykolog.

I denna fas deltar den unge vuxna ofta i de regelbundet återkommande programpunkter som Vågen erbjuder:

- Fysisk aktivitet - Styrke- och konditionsträning/simning med Vågen-coacher på Gustavsbergbadet två förmiddagar i veckan.
- Gemensam lunch på Vågen en dag i veckan. Ungdomarna turas om att planera, inhandla och laga lunch tillsammans med en Vågencoach.
- Gemensam aktivitet som planeras varje vecka, ofta i anslutning till luncherna. Syftet med denna aktivitet är att den ska vara lustfylld och ge ungdomarna möjlighet att få nya erfarenheter, träna på social samvaro samt komma i kontakt med möjliga nya förstärkare som kan leda till ökad motivation. Exempel på aktiviteter är: museibesök på Naturhistoriska och Etnografiska, minigolf, bowling, Tom Tits, klätterverkstad och övernattning i Finnhamn.

"Aktivering" - Andra fasen omfattar insatser för vidmakthållande när den unge vuxne börjat återfå en grundstruktur i vardagen. Insatserna har fokus på olika former av sysselsättning men kan också omfatta deltagande i ovan nämnda aktiviteter.

I utslussningsfasen glesas kontakterna ut och nästa steg planeras och förbereds. Ett utskrivningsdokument ställs samman av ansvarig psykolog och går igenom med den unge vuxne och relevanta parter. Utskrivningsdokumentet omfattar sammanfattning av bakgrund, övergripande mål, insatser, processbeskrivning och det aktuella läget. En bedömning görs av måluppfyllelse, personens styrkor och svagheter. Dokumentet innehåller också rekommendationer om fortsatt stöd.

Metod och metodutveckling

Arbetsgruppen beskriver att uppdraget initialt var vagt formulerat. Verksamhetens innehåll, metoder, rutiner, den organisatoriska strukturen beskrivs som "öppna för nytänkande och kreativitet utan tydliga yttre ramar". Arbetsgruppen har med stöd främst av coachernas och psykologernas respektive enhetschefer utvecklat verksamheten helt från grunden.

Det gäller såväl praktiska frågor som lokal och datorutrustning till målgruppsdefinition, metod och rutiner. Arbetsgruppen kom tidigt överens om att Vågen behövde vara ett utvecklingsprojekt där man lärde och utvecklade över tiden. Detta beskrivs som särskilt viktigt eftersom den definierade målgruppen är mycket komplex och det saknas tydliga välbeprövade arbetssätt. Syftet har varit att utveckla metoder för att möta denna grupp i gränslandet mellan socialtjänst och psykiatri samt att samordna insatserna kring den enskilde ungdomen. En av psykologerna har sammanställt en dokumentation över verksamheten, beskrivit rutiner och metoder. Nedan metodbeskrivning är hämtad ur denna rapport.

Båda psykologerna har grundläggande KBT-utbildning. Kognitiv beteendeterapi (KBT) är ett samlingsnamn för evidensbaserade former av psykoterapi med utgångspunkt i kognitiv psykologi och inlärningspsykologi. KBT anses ha nått särskilt goda resultat på vanliga ångesttillstånd, t.ex. fobier, paniksyndrom och tvångssyndrom, och på förstämningssyndrom, t.ex. depression. Terapin fokuserar på att förändra tankar, vanor och beteenden för att hjälpa människor att leva ett bättre liv.

I arbetet med ungdomarna på Vågen ligger fokus på observerbara beteenden, eftersom dessa har bäst förutsättningar för att kunna mätas och behandlas. Alla insatser på Vågen tas fram och planeras utifrån s.k. Tillämpad Beteendeanalys (TBA). Detta innebär att man försöker förstå ungdomens olika beteenden utifrån vad som utlöser dem, vilken funktion de fyller för ungdomen och vad konsekvenserna av beteendet blir på kort och lång sikt. Utifrån dessa analyser tas insatser fram för att hjälpa ungdomen till nya och långsiktigt hållbara beteenden och vanor. I de fall då ungdomen behöver individuell psykologisk behandling eftersträvas att använda evidensbaserade behandlingsmetoder.

Coacherna arbetar utifrån en strävan efter flexibilitet när det gäller att möta ungdomarnas individuella behov, med utgångspunkt i de mål och tillvägagångssätt som tas fram i ungdomens handlingsplan.

Coacherna har varierande arbetstider för att i största möjliga mån kunna vara med och stötta i de sammanhang där ungdomen behöver det. Vid behov hämtar och lämnar coacherna ungdomar i hemmet. De ansvarar också för att aktiviteter anordnas på Vågen som syftar till bland annat social och praktisk färdighetsträning, att höja ungdomens vardagliga aktivitetsnivå och att stabilisera ungdomens dygnsrytm. De fungerar som en vuxen stödperson för ungdomen i de steg som behöver tas mot ökad självständighet och kommande jobb/studier. Deras umgänge med ungdomarna ger viktiga observationer och kunskap för bedömningen av ungdomens problematik.

Arbetet med de unga vuxna har dokumenterats dels av psykologerna i landstingets journalföringssystem TakeCare och i den kartläggning och handlingsplan som används inom projektet och dels genom de daganteckningar som coacher och psykologer har skrivit efter varje kontakt med ungdomarna. Varje ungdom har en egen pärm där all information samlas.

Samarbete

Vågens främsta samverkanspartners är:

- Centrum för Arbete och Studier (CAS), Värmdö kommun

- Individ och Familjeomsorg (IFO), Värmdö Kommun
- Arbetsförmedlingen Nacka Värmdö
- Projektet KomAn, arbetsmarknadsprojekt för personer med funktionsnedsättning
- Hamnen, första linjens barn- och ungdomspsykiatri
- Gustavsbergs Vårdcentral
- Carema Hjärnhälsan Värmdö, vuxenpsykiatri
- Barn och ungdomspsykiatri (BUP)
- Försäkringskassan

Vågen arbetar för att samordna ett stort antal olika aktörer kring den enskilda ungdomen. Vågens personal har arbetat aktivt för att informera om Vågen och att utveckla och upprätthålla samarbetsformer. Hos flertalet samverkanspartners finns upparbetade kontakter med ansvariga handläggare. Kontakterna har skett såväl via mail och telefon som genom personliga möten. Intensiteten i kontakterna har varierat över tiden främst beroende på de inskrivna unga vuxnas specifika situation.

Mest intensiva har kontakterna med CAS, IFO, Arbetsförmedlingen och KomAn varit. Arbetsgruppen har även haft ett välfungerande samarbete med Carema. Kontakterna med Försäkringskassan har varit mycket begränsade.

Med CAS har ett nära samarbete bedrivits. Studie- och yrkesvägledning och praktksamordning har planerats och initierats för de unga vuxna.

Handläggare för enheterna Arbete och Försörjning och Ungdomsgruppen vid socialkontoret har samverkat med Vågens arbetsgrupp genom att remittera ungdomar och följa upp utvecklingen på individnivå. I vissa fall har de även ansvarat för beslut om ekonomiskt bistånd.

I kontakterna med Arbetsförmedlingen har arbetet kring individerna kunnat handla om arbetsträning eller arbete med lönebidrag. I några fall har även ungdomar med, neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar slussats vidare till projektet KomAn.

Kontakten med Hamnen och vårdcentralen har varit naturlig genom psykologernas hemvist där. Samarbete har skett kring hälsokontroller och i några fall kring behandling.

Samarbetet med Carema beskrivs ha haft stor vikt då det ofta framkommit att de unga vuxna som kommer till Vågen har svår psykiatrisk problematik som inte tidigare upptäckts och att ungdomens vårdbehov inte kunnat tillgodoses på Vågen.

I vissa fall, t.ex. vad gäller samverkan med Centrum för Arbete och Studier - CAS och Carema, har en skriftlig rutin för samarbetet respektive ett samverkansdokument tagits fram och skrivits under av respektive part.

Framtid

Socialkontoret i Värmdö kommun och Gustavsbergs vårdcentral har sedan en längre tid haft ett nära samarbete bl.a. genom verksamheten Hamnen. Samarbetsklimatet beskrivs som mycket gott.

I maj 2011 meddelade vårdcentralens (SLL) representant i VärmSams beredningsgrupp att de inte avser att kvarstå som en av två huvudmän för verksamheten. Landstinget är inte intresserade av en fortsättning i nuvarande form efter årsskiftet.

Minnesanteckningarna från beredningsgruppens sammanträde beskriver samarbetet kring de mycket komplexa vårdbehoven som positiva. Landstingets representant slog dock fast att det inte är primärvårdens uppdrag att ta hand om denna problematik. Det har också förts fram argument i form av att kostnaderna är högre än vad som ersätts från landstinget.

Verksamhetens omfattning – sammanställning av statistik

Kartläggning av målgruppens storlek

Som tidigare nämnts gjordes initialt en uppskattning att målgruppen uppgår till cirka 100 ungdomar i Värmdö. Det finns inget underlag framtaget och ansvariga i arbetsgruppen känner ej till var uppgifterna kommit från. Initialt diskuterades behovet av att göra en noggrann kartläggning. Det fanns dock inte med i projektplanen och det har inte funnits resurser att genomföra detta arbete i arbetsgruppen.

Det görs årligen uppföljning i kommunen kring ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt, inte fyllt 20 år och inte är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Detta är ett lagstadgat krav. Av de 78 ungdomar som ingick i statistiken för läsåret 2009/2010 var det endast 9 personer som inte hade gått vidare till studier, praktik eller arbete.

Det finns en osäkerhet kring målgruppens storlek som dels hänger samman med hur målgruppen ska definieras och dels faktiska svårigheter (lagstiftning och sekretess) att samköra olika myndigheters register.

Antal personer och kön – inskrivna personer i Vågen

Kvinnor	Män	Total
6	14	20

Totalt har 20 personer varit inskrivna under de två åren. Majoriteten av de inskrivna har varit unga män (70 %).

	Inskrivna År 1	Utskrivna År 1	Inskrivna År 2	Utskrivna År 2 plan per dec.
Antal personer	14	6	6	14

Under första året var 14 unga vuxna inskrivna och 6 skrevs ut. Under 2011 skrevs ytterligare 6 personer in. Som mest var 9 personer inskrivna samtidigt. Under hösten

2011 pågår planering för att kunna skriva ut samtliga personer och lotsa dem vidare på något sätt. Sedan oktober skrivs inga nya personer in i verksamheten.

Tiden i projektet har varierat kraftigt från några månader upp till två år. I ett par fall under t.ex. våren 2011 har bedömningen resulterat i att ungdomarna fått hjälp till andra vårdinsatser efter ett par månader. Den genomsnittliga tiden under 2010 var 6,8 månader och under 2011 10,6 månader.

Ålder vid remittering till Vågen

Ålder	16 år	17 år	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	23 år	24 år
Antal	0	4	5	1	3	5	1	1	0

Hälften av de inskrivna unga vuxna har varit under 20 år och hälften över 20 år. Genomsnittsåldern vid inskrivningar har varit 19,4 år.

Skolgång

	Har avslutat grundskolan	Har avslutat gymnasieskolan
Antal	18	2

Av de inskrivna har 18 (90 %) avslutat grundskolan. Det är dock bara 12 (60 %) personer som haft fullständiga betyg. Enbart två personer eller 10 % har avslutat gymnasieskolan.

Boende

	Hos förälder/rar	Med partner	Inneboende	Stödboende	Eget boende
Antal	17	1	1	1	0

85 % bor hos sina föräldrar. Ingen bor i helt eget boende. Övriga former för boende är med partner, inneboende eller i stödboende.

Tid utanför sysselsättning

	0-6 månader	6-12 månader	över 12 månader
Antal	7	4	9

Av de inskrivna i Vågen har närmare hälften inte haft någon sysselsättning eller insats på över ett år. Övriga har varit utanför någon sysselsättning eller insats mellan 6 och 12 månader.

Tidigare insatser

	Antal personer
Vuxenpsykiatri	4
BUP	4
Multisystemisk terapi (MST)	2
Behandlingshem	2
Hamnen/Vårdcentralen	2
Olika insatser genom kommunen (t ex kontaktperson, familjehemsplacering, stödboende)	6

Flera av deltagarna i Vågen har redan tidigare genomgått utredningar av olika slag. Exempel är: dyslexiutredning och begåvningsutredning genom skolan när de var yngre. En del har även fått speciella insatser i grundskolan så som speciallärare eller plats i liten grupp. Deltagarna har ofta svårt att själva beskriva utredningarna och tidigare insatser. Samtliga har fått någon eller några olika typer av insatser alternativt försökt få via remiss. Vanligast är olika insatser via kommunen, följt av utredning och/eller behandling genom vuxenpsykiatri och BUP. Av de som haft insats via BUP hade hälften också varit i kontakt med Mellanvården. Genomgående beskrivs insatserna inte ha gett önskat resultat.

Diagnoser/huvudproblematik

Diagnos	Antal
Ångestdiagnos och/eller depression.	11
Autismspektrumstörning/Aspergers syndrom	3
ADHD/ADD	5
Personlighetsstörningsdiagnos	2

Flertalet av de unga vuxna har en kombination av problem och därför en mycket komplex situation. Den vanligaste problematiken är en ångestdiagnos och/eller en depression. Över hälften av de inskrivna har fått denna diagnos. Socialfobi är

vanligt förekommande. Den näst vanligaste diagnosen är ADHD/ADD. Övrig problematik kan t.ex vara dyslexi, svag begåvning, missbruk, självskadebeteende.

Remisser

	Inskrivna i Vågen	Ej inskrivna i Vågen	Totalt antal
Förälder/egenanmälan	5	11	16
Ungdomsgruppen	5	5	10
Arbete och Försörjning	3	4	7
Vårdcentralen/Hammen	2	-	2
Vuxenpsykiatri	2	-	2
Socialpsykiatri	1	-	1
Ungdomsuppföljningen	1	-	1
LSS	1	1	2
Övriga: 48:an, Flyktingmottagning	-	2	2
Total	20	23	43

Under perioden har 43 remisser inkommit till Vågen. 20 unga vuxna har skrivits in i verksamheten och 23 unga vuxna har inte skrivits in. Tre personer har inte skrivits in p.g.a platsbrist. Vågen har valt att inte ha någon kölista. Att stå på kö har bedömts innebära att den unga vuxna väntar med att ta tag i sina problem. Övriga personer som inte skrivits in har inte fullt ut uppfyllt kriterierna för målgruppen. I samtliga fall har personerna "lotsats" vidare till en kontakt inom socialförvaltningen eller vårdcentralen.

Över en tredjedel av remisserna kommer från föräldrar eller är en egenanmälan. Av de som skrivits in uppgår denna källa till en fjärdedel. Det är i denna grupp som flest remisser ej har lett till inskrivning i verksamheten. Näst störst remittent är ungdomsgruppen. Remisserna kommer från nio olika aktörer.

Flertalet remisser togs emot under första verksamhetsåret. Efter det att beslut togs i mars 2011 att inte fortsätta med Vågen i nuvarande form har antalet remisser minskat successivt. Från januari 2011 till sista juni 2011 tog Vågen emot 11 remisser.

Utslussning till arbete, studier, praktik, arbetsträning efter insats.

	Antal personer avslutade 2010	Avslutade 2011
Jobb med lönebidrag	1	1
Arbetsträning via AF/CAS		2
Studier via CAS	1	
Insatser via KomAn	2	1
Överförts till psykiatri	1	3
Psykiatri och arbete		1
Vårdcentralen psykologisk behandling		1
Studier		2
Andra insatser inom kommunen	1	1
Jobsökning AF		1
Inga fortsatta insatser		1
Totalt antal	6	14

Totalt har 60 % av de unga vuxna som avslutats kommit igång med sysselsättning alternativt fått anpassat stöd p.g.a. funktionshinder (KomAn) för att finna lämplig sysselsättning.

Dessa personer har kunnat följa Vågens arbetsmodell där ungdomarnas isolering bryts genom att successivt höja deras aktivitetsnivå i vardagen. Utslussning sker först när det finns en etablerad kontakt med andra stöd- och vårdinstanser eller personen har kommit i studier eller arbete.

Övriga deltagare har med undantag för en person slussats vidare till fortsatt behandling. De har haft en svår psykiatrisk problematik som krävt specialiserad behandling innan det är aktuellt att börja arbeta mot sysselsättning. I årsrapporten beskrivs att insatserna handlat om att arbeta med ungdomens rädslor och motivation för att stegvis komma i kontakt med t.ex. psykiatri eller habiliteringen för fortsatt behandling och att i förlängningen arbeta mot sysselsättning.

Psykisk hälsa enligt individuella mål

I arbetsgruppens årsrapport för 2010 och delårsrapporten för 2011 fastslås svårigheterna att utvärdera och kvantifiera de unga vuxnas psykiska hälsa. Antalet individer har varit relativt få och procenttal kan bli mycket missvisande.

Skattningssskalor har fyllts i och kommer även att fyllas i per december 2011. I tillägg till detta har en kvalitativ bedömning gjorts. De olika individernas utveckling utifrån målen i handlingsplanerna har kortfattat beskrivits.

Vågens coacher och psykologer konstaterar stora beteendeförändringar bl.a. i form av höjd aktivitetsnivå i vardagen hos en majoritet av dem som varit inskrivna i Vågen. De understryker i sin årsrapport att detta inte nödvändigtvis är förknippat med bättre psykisk hälsa och ökat välmående på kort sikt. Ofta är det ångestfyllt för ungdomen att bryta sin isolering och närma sig aktiviteter som länge undvikits p.g.a. olika rädslor och funktionshinder.

Uppföljning 6-12 månader efter utskrivning

Uppföljning per telefon har gjorts kring fem av de ungdomar som avslutades under det första året. Uppföljningen har omfattat en självrapport om välbefinnande, aktuell försörjning, aktuell sysselsättning, framtida planer och aktuella kontakter. I uppföljningen framkommer att tre av fem är i samma sysselsättning som vid utskrivning ur Vågen. Det handlar provanställning med lönebidrag, daglig verksamhet (LSS) och arbete i kombination med kontakt med psykiatrin. En person hade tidigare arbetsträning som avslutats och söker nu arbete. Samtliga uppger att de mår lika bra som vid utskrivning och har fungerande kontakter med relevanta myndigheter. En person mår sämre, har inte längre något arbete men uppger att han söker aktivt.

Intervjuer

Intervjuer med nyckelpersoner och samverkanspartners

Syn på verksamheten

Vågen beskrivs som ett team av psykologer och coacher som flexibelt utifrån individuella behov stödjer s.k. "hemmasittare". En professionell psykologbedömning, en noga genomarbetad individuell handlingsplan och ett nära och intensivt stöd för att genomföra planerade insatser är grunden för verksamheten.

Arbetsgruppen använder uttrycket "case managers" för att beskriva sin roll. De beskriver att innan målgruppen återfått grundstruktur i tillvaron och ökat sin egen aktivitetsnivå så fungerar det inte att "lämna över" från en instans till en annan. Det finns många exempel på att unga vuxna är passiva, inte lämnar hemmet, inte kommer på avtalade möten och ger upp. Såväl representanter för arbetsförmedling som vårdcentral ger liknande beskrivning och säger att de utifrån sina uppdrag då bara kan konstatera att så är fallet och inte kan göra något mer. Vågens psykologer och coacher tar ett helhetsansvar och säkerställer att de unga vuxna får den hjälp och stöd som finns att tillgå inom Vågen och via olika samverkanspartners.

Flertalet intervjuade har en övervägande positiv inställning till Vågen. Det gäller såväl dem som varit med i arbetsgrupp och styrgrupp som olika representanter för samarbetspartners. Med något undantag uppger de intervjuade att de har god kännedom om projektet och målgruppen.

Det finns en samsyn kring att målgruppen är mycket heterogen, har en mycket svår problematik och att många tidiga insatser för att stödja dessa unga vuxna har misslyckats. Vågen sägs nå en grupp som t.ex. BUP, Carema och primärvården inte har nått eller där insatserna misslyckats.

De 20 unga vuxna som varit inskriva i Vågen beskrivs inte ha kunnat få denna hjälp att "komma igång" och "komma vidare" på annat sätt. Flera personer säger att det inte finns något alternativ till Vågen för närvarande i Värmdö.

Vågen beskrivs bl.a. som "sista anhalten". Övriga spontana uttryck är: "riktigt bra modell", "jättebra verksamhet som hjälpt många".

Några få personer kritiserar att Vågen ett begränsat antal personer som fått mycket resurser. Det finns ett visst ifrågasättande kring hur resurser prioriteras. Här finns dock inga analyser av målgruppen eller konkreta samhällsekonomiska beräkningar som grund. Ett flertal personer motsäger också detta och bedömer att just ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det viktigt att stödja denna målgrupp så att de kan tillgodogöra sig övrig hjälp som finns att få med ett tydligt slutmål att leva ett självständigt liv.

Styrkor

De två främsta styrkorna som lyfts fram är dels det arbetssätt och den modell som utvecklats under de två åren och de konkreta positiva resultat som uppnåtts på individnivå.

Arbetssätt och metod

Framförallt beskriver arbets- och styrgruppens medlemmar det omfattande arbete som lagts ner på att definiera målgruppen, utveckla former för bedömning, ta fram handlingsplaner, former för dokumentation och informationsöverföring, hitta roller och ansvar inom arbetsgruppen och rutiner för samverkan och samarbete. Det har lett till att det nu finns nu en väldokumenterad verksamhet med fungerande rutiner och en välbeskriven rollfördelning mellan coacher och psykologer.

Just kombinationen av psykologer och coacher som suttit tillsammans, träffats regelbundet och haft gemensamma mål beskrivs som en grund för att ge väl fungerande stöd. De väl genomarbetade psykologbedömningarna och handlingsplanerna i kombination med flexibelt individuellt stöd förs fram som mycket viktiga styrkor.

Som styrkor nämns de aktiviteter som erbjuds som ett led i social- och praktisk färdighetsträning, höjningen av ungdomens vardagliga aktivitetsnivå, stabiliserande av dygnsrytm och de konkreta insatserna tillsammans med samverkanspartners för att planera sysselsättning.

En styrka som arbetsgruppen lyfter fram är att de behandlar ungdomarna som självständiga individer med en bra relation till ungdomarna.

Arbetsgruppen

Coachernas och psykologernas olika kompetens beskrivs komplettera varandra och vara viktiga på sina respektive sätt. Psykologernas strukturerade och målinriktade arbetssätt och de erfarna coachernas flexibla och engagerade stöd har bidragit till en positiv helhet. Trots initiala svårigheter att hitta formen för arbetet har olikheterna berikat och inspirerat till en bra helhet för ungdomarna. Samarbetet mellan coacher och psykologer har utvecklats positivt över tiden.

Måluppfyllelse på individnivå

Nyttan för målgruppen beskrivs dels som att över 60 % av de inskrivna har kommit vidare i någon form av utbildning, praktik eller arbete. En person säger: "att dessa ungdomar fått komma ut på praktik, fått uppföljning och ökat sitt självförtroende som generat till nya friska steg i livet....till jobb, bostad och ett skötsamt liv".

Flera personer understryker också att denna målgrupp står långt ifrån sysselsättning och arbetsmarknad. Framgång kan också mätas genom att individernas aktivitetsnivå påtagligt har höjts. Flera personer har i stort sett inte varit utanför hemmet under en lång period. Aktivitetsnivån ökade påtagligt genom att ungdomarna kommer på psykologbedömning, reser kollektivt, tränar upp färdigheter i att umgås mm. Vågen beskrivs hjälpa till att skapa förutsättningar för att kunna upprätthålla fungerande kontakter med t.ex. Arbetsförmedling för att komma i sysselsättning senare.

Samverkan

Samtliga intervjuade beskriver att samarbetet har fungerat väl. I vissa fall beskrivs kontakterna som mycket intensiva och i några fall har de intervjuade samverkanspartnerna endast haft ett mindre antal kontakter.

Samverkanspartners beskriver t.ex. att "de jobbar i team med samtal, företagsplacering, uppföljning, sammankomster och utvärderingar". Bedömningarna och handlingsplanerna beskrivs vara ovanligt genomarbetade, ha mycket hög kvalitet och vara mycket användbara i arbetet framåt med de unga vuxna.

Övrigt

En övrig styrka som nämns är den gemensamma lokalen. Den fungerar som neutral mark för flera av de unga vuxna.

Svagheter

Utveckling och organisation

Det finns en samsyn kring initial brist på uppdragsbeskrivning, styrning, tydliga roller och ansvar och projektplanering. Det fanns ingen fungerande styrgrupp, projektplan eller avtal mellan parterna på plats innan personal rekryterades till verksamheten och att den drogs igång. Psykologerna beskriver att de inte riktigt visste vad de gick in i eller vad detta innebar i form av åtagande. De rekryterades med informationen att de tog ett uppdrag på konsultbasis under en begränsad tid.

Det fanns även oklarheter och brister i dokumentation kring beslut som rörde finansieringen till vårdcentralen. Det fanns inte heller uttalat hur länge verksamheten skulle bedrivas eller hur den skulle implementeras i en permanent verksamhet längre fram.

Denna mycket röriga bild av det initiala skedet beskrivs främst av personer som ingått i arbetsgrupp och styrgrupp. Det beskrivs på lite olika sätt.

Coacherna beskriver det som att det tog cirka ett halvår innan arbetsgruppen hittade former för samarbetet. Orsakerna som nämns är att coacher och psykologer kommer från olika kulturer, har olika bakgrund och erfarenhet från arbetslivet.

Psykologerna och flera samarbetspartners ger samma bild. Samtidigt som det beskrivs som positivt att gruppen fått möjlighet att utveckla arbetssätt och metod från

grunden har detta varit tids- och energikrävande. Det har inte funnits en enhetschef i arbetsgruppen med verksamhetsansvar och mandat att ta beslut om olika vägval när det gäller utvecklingen av verksamheten i vardagen.

Detta har bidragit till en otydlighet och tröghet då det i praktiken varit psykologerna som ansvarat för att utveckla rutiner, strukturer och metoder samt för att handleda coacherna i vardagen men utan formellt ansvar. Samtidigt har en av coacherna tagit ett administrativt ansvar kring lokaler och ekonomi. Rollerna beskrivs ha förtydligats genom de professionsbeskrivningar som tagits fram.

Samtidig understryker samtliga att kombinationen av psykologernas professionella bedömning och coachrollen verkligen varit Vågens stora styrka.

Inga gemensamma eller individuella utbildningsinsatser har genomförts för arbetsgruppen, vilket lyfts fram som en svaghet.

Tid i projektet och fokus

Ett par personer bland samverkanspartnerna ifrågasätter inskrivningstidens längd. De ställer sig frågan om målgruppen inte snabbare kunde kommit vidare till praktik, studier eller sysselsättning.

Några personer framför att även om de i grunden ser nödvändigheten av färdighetsträning och är positiva till coachernas roll ser de en risk för ett "curlingfenomen". Gränsen mellan att vara en stödperson och en "övervakande morsa" beskrivs som hårfin. Behovet av stöd beskrivs som olika för olika personer med olika problem och det gäller att hitta rätt nivå på stödet så att en verklig självständighet växer fram.

Några få personer ifrågasätter också delar av färdighetsträningen som t.ex. studiebesök och idrott. De undrar om dessa aktiviteter alltid är motiverade.

Representanter för arbetsgruppen beskriver att många av de unga vuxna har stora brister i vuxna färdigheter. Färdighetsträningen beskrivs som viktig för många av de inskrivna. Som en utvecklingstanke sägs denna del av arbetet ha kunnat struktureras mer, utvidgats och även omfattat mer gruppverksamhet.

Övrigt

Ett par av samverkansparterna beskriver att Vågen har haft fullt och intagningsstopp under perioder, vilket setts som en svaghet. Bl.a. representanten för Carema säger att de hade önskat remittera fler personer än de gjort till Vågen.

En person beskriver att verksamheten inte varit kärnverksamhet för någon av aktörerna och därför inte prioriteras.

Avsaknaden av en plan för implementering och en osäker finansiering beskrivs också som svagheter.

Representanter för arbetsgruppen lyfter fram att det skulle ha varit önskvärt att även ha en kvinnlig coach. Endast i ett fall har avsaknaden av en kvinna i denna roll inneburit problem genom att en av flickorna inte velat ha kontakt med en manlig coach.

Några personer tycker att tiden som verksamheten fått på sig att utvecklas varit alldeles för kort.

Ett flertal personer betonar också vikten av att nå ungdomarna tidigt. Vågen har nått den åldersgrupp som avsetts, men vikten av att fånga upp de ungdomar som blir "hemmasittare" redan under grundskolan är mycket viktig.

Framtid

Det finns en samsyn kring att ett nära samarbete mellan flera aktörer är avgörande för att kunna stödja målgruppen.

Flertalet personer framför att de tycker det är mycket synd att verksamheten inte drivs vidare. De uttrycker det bl.a. som "synd - många kunde ha hjälpts" och "hur ska det gå för de här ungdomarna?" och "jätte viktigt att få personer på rätt köl igen. Satsa på detta!"

Kommunen beskrivs av ett antal personer som en naturlig huvudman för verksamheten. Kombinationen av psykologer och coacher lyfts återigen fram som avgörande och flera personer föreslår att kommunen ska permanenta verksamheten och driva den vidare genom att anställa en psykolog.

Diskussioner om hur arbetet med denna målgrupp ska utformas i framtiden pågår inom socialförvaltningen. Det finns ännu inget färdigt förslag men ett "Vågen light" beskrivs finnas på idéstadiet.

De intervjuade har svårt att uttala sig om VärmSams roll i ett framtida arbete mot målgruppen. En person föreslår ett projekt inom VärmSam mellan BUP/vuxenpsykiatri och socialkontoret inom Värmdö kommun.

Det finns oro över att lärdomarna från Vågen inte kommer att tas tillvara. Kunskapsöverföring kring målgrupp och arbetssätt beskrivs som viktigt.

Deltagarnas syn på verksamheten

De sju unga vuxna som intervjuats ger en samstämmig bild av att Vågen betytt mycket för dem. Det framkommer inga stora skillnader i uppfattningen mellan dem som avslutat kontakterna och de som har pågående kontakter.

Ungdomarna är mycket positiva och nämner ett flertal styrkor med verksamheten, som till exempel att det både finns psykologer och coacher, "det ena hade inte räckt", "juste och trevlig personal". De säger också att de inte bara handlar om sysselsättning "utan hur man mår", "de ser till ens bästa i alla aspekter, stor hjälp". Flera personer beskriver att personalen "lyssnar" och att de är "flexibla" både vad gäller tid och att de kommer till ungdomen.

Många uppskattar också att ha kommit i kontakt med andra ungdomar, med liknande problem. Några har dock inte deltagit eller uppskattat gruppaktiviteterna lika mycket.

Flera talar också om att Vågen ser till helheten på ett sätt som ingen hjälpt dem med förut och det har varit viktigt för dem. De nämner att Vågen hjälper dem att "hålla ihop allt och ha koll". Det uttrycks även som att "Vågen har koll på vad som händer", "helheten". Vågen beskrivs också motivera ungdomarna: "hjälper och peppar", "stöttar när jag inte vill eller kan eller orkar inte".

Samtliga upplever att de fått användbar hjälp att hantera sin situation och att livssituationen har förändrats på ett positivt sätt.

De beskriver nyttan och resultatet som att de "kommer ut och gör saker nu", "har förändrat mycket, nu något varje dag", "öppnat upp möjligheter". Andra positiva effekter beskriv vara viktminskning och träningen, att de nu träffar andra, att de nu är lättare att ta initiativ, upplever sig som mer strukturerade och har mer rutiner. Någon nämner "fått inkomst". Samtliga är nöjda med den situation som de befinner sig i idag, det vill säga på väg till eller i arbetsträning eller praktikplats. Två berättar att de har gått vidare till studier i form av anpassad skolgång eller folkhögskola.

Flera beskriver att de inte var motiverade och det var svårt speciellt i början. De avgörande för de flesta i de lägena har varit coacherna, deras flexibla arbetstider och att de kommer dit de behövs.

Majoriteten upplever inga svagheter med verksamheten. Men några nämner att såväl coacherna som psykologerna skulle kunnat förstå deras problem bättre och att det i några fall funnits ett glapp i informationen mellan psykologer och coacher.

Samtliga skulle rekommendera Vågen till andra: "definitivt", "det hjälpte ju mig", "värt att prova, kommer att vara över förväntan". När de beskriver vem/vad Vågen är till för säger de "ungdomar med sociala problem, hemma, ingen sysselsättning", "hjälper ungdomar att komma ut och få jobb, komma hemifrån", "ungdomar som har svårt att komma ut", "isolerade". "stödjer en med att lära sig praktiskt. Jobba" och "svårt med jobb, sociala situationer".

Bara en nämner att de tror att de vet var hemmasittare kan få hjälp när Vågen läggs ned. Två verkade inte riktigt veta att Vågen ska avslutas eller nyss fått reda på det.

Några nämner att det hade varit bra om de fått hjälp tidigare, innan "de blev hemma".

Föräldrarna till deltagarna är skeptiska till att projektet ska läggas ner. Flera visste inte att det var ett projekt då de började. De som inte har avslutat sin kontakt tar upp att det är otydligt med information om vad som händer nu. Men några nämner att barnet är över 18 år och att de därför inte ha så mycket löpande kontakt med Vågen eller att barnet kanske inte förstått och att de därför kanske inte fått reda på att projektet läggs ner. De uttrycker sig som: "gör mig livrädd", "vår värld går under", "vi är bara på väg", "har ingen aning vart vi tar vägen nu", "nu blir han hemma igen".

Samtliga tar upp att helheten är det bästa med Vågen: "samspelet", "hela paketet", "tydliga mål, som vi och han förstår", flera nämner vikten av "annan vuxen som övertalar och peppar", "dom tar ungdomarna på ett lugnare sätt, inte arga". En del nämner psykologstödet som viktigast, andra coachernas dagliga, flexibla arbete, men ingen tycker att det ena hade räckt.

Resultaten nämns som: "nu sköter han saker själv", "gör saker nästan varje dag", "fantastiska resultat", "innan bara på sitt rum, allt var svårt, spelberoende, gick upp i vikt" "nu går han själv till Vågen, innan tvingat honom (till motsvarande)".

Samtliga rekommenderar Vågen till någon annan i liknande situation: "absolut, utan att tveka. Livsförändrande för oss" "absolut! Jättebra, det bästa som hänt oss", "ja, om inte Vågen hade det varit mycket sämre, men fixa till mer personal, mer kompetenser och kunskap om svåra individer".

Svagheter som lyfts fram är att "målen kunde varit tydligare", "han har nog inte förstått målen", "samarbetet mellan inblandade verksamheter har inte fungerat efter Vågen", "det dom gör, fast mer (aktiviteter), "kanske mer aktiviteter, dagliga

aktiviteter”, Kanske ”obligatoriska aktiviteter?”, ”låt gå, glapp mellan psykolog och coach”, ”arbetsförmedlingen borde varit med i projektet”.

Ingen av de intervjuade, föräldrar eller unga vuxna, anser att de fått uppföljning av Vågen efter att de slutat eller att en sådan kommer att ske.

Sammanfattning och analys av måluppfyllelse, styrkor och svagheter

---

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns många barn och unga som har hemmasittar-problematik och som behöver flexibelt stöd med ansvar för helheten, på ett sätt som inte respektive ansvarig myndighet/verksamhet ger idag. I brist på gemensamma modeller måste varje kommun eller projekt hitta rutiner och metoder, vilket också gäller för Vågen. Ett återkommande problem, vilket också gäller Vågen, är att många tittar på kostnaderna per budgetår för dessa insatser, då de totala kostnaderna för verksamheterna är en bråkdel av vad utanförskapet kostar samhället. De flesta projekt och insatser är lönsamma om bara ett enda hemmasittande barn eller ungdom räddas från utanförskap per projekt eller år.

VärmSam startades i april 2009 i enlighet med lagstiftningen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Samordningsförbundet beviljade under våren 2009 projektmedel till den verksamhet som fick namnet Vågen.

Det övergripande syftet och målsättningen för Vågen är att hjälpa ungdomar mellan 16-24 år mot ett mindre isolerat liv som ökar förutsättningen för ett aktivt deltagande i samhället, komma ut i studier, praktik och arbete samt bättre psykisk hälsa. Vågen har kunnat erbjuda upp till 10 unga vuxna plats i verksamheten under samma tidsperiod. Inskrivningstiden har planerats uppgå till mellan 6 och 12 månader.

Projektorganisationen har bestått av två ungdomscoacher anställda inom socialförvaltningen i Värmdö kommun samt två legitimerade psykologer anställda på Gustavsbergs Vårdcentral.

En stor oklarhet har rått kring roller och ansvarsfördelning så väl mellan psykologer och coacher som mellan huvudmännen - kommun och vårdcentral och VärmSam. Det fanns inget tydligt ledarskap eller fungerande styrgrupp för verksamheten. Trots dessa brister har en mycket strukturerad och väl fungerande verksamhet byggts upp. Den kan delas in i tre delar: ”vågen in – inskrivning”, ”bedömning och handlingsplan” och ”insats”.

Vågen arbetar för att samordna ett stort antal olika aktörer kring den enskilda ungdomen. Vågens personal har arbetat aktivt för att informera om Vågen och att utveckla och upprätthålla samarbetsformer. Hos flertalet samverkanspartners finns upparbetade kontakter med ansvariga handläggare. Kontakterna har skett såväl via mail och telefon som genom personliga möten.

I vissa fall, t.ex. vad gäller samverkan med Centrum för Arbete och Studier - CAS och Carema har en skriftlig rutin för samarbetet respektive ett samverkansdokument tagits fram och skrivits under av respektive part.

I maj 2011 meddelade vårdcentralens (SLL) representant i VärmSams beredningsgrupp att de inte avser att kvarstå som en av två huvudmän för verksamheten. Landstinget är inte intresserade av en fortsättning efter årsskiftet i nuvarande form.

Vågens tjänster har varit efterfrågade. 43 remisser har mottagits från nio olika remittenter. Flera av dessa uppger att de hade önskat skicka fler personer men då Vågen haft fullt under vissa perioder har detta inte varit möjligt. 20 personer har varit inskrivna i verksamheten.

Flertalet av de unga vuxna har en kombination av problem och därför en mycket komplex situation. Den vanligaste problematiken är ångestdiagnos och/eller en depression. Samtliga har fått någon eller några olika typer av insatser alternativt försökt få via remiss tidigare. Vanligast är olika insatser via kommunen, följt av utredning och/eller behandling genom vuxenpsykiatri och BUP. Närmare hälften har inte haft någon sysselsättning eller insats på över ett år. Övriga har varit utanför någon sysselsättning eller insats mellan 6 och 12 månader.

Totalt har 60 % av de unga vuxna som avslutats kommit igång med sysselsättning alternativt fått anpassat stöd p.g.a. funktionshinder (KomAn) för att finna lämplig sysselsättning. Dessa personer har kunnat följa Vågens arbetsmodell där ungdomarnas isolering bryts genom att successivt höja deras aktivitetsnivå i vardagen och att utslussning först sker när det finns etablerad kontakt med andra stöd- och vårdinstanser eller då personen har kommit i studier eller arbete.

Övriga deltagare har, med undantag för en person, slussats vidare till fortsatt behandling. De har haft en svår psykiatrisk problematik som krävt specialiserad behandling innan det är aktuellt att börja arbeta mot sysselsättning.

Flertalet intervjuade nyckelpersoner och samverkanspartners har en övervägande positiv inställning till Vågen. Detta gäller även de unga vuxna och föräldrar som intervjuats. De unga vuxna själva upplever samtliga att de fått användbar hjälp att hantera sin situation och att livssituationen har förändrats på ett positivt sätt.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen har rapporterats i slutet av 2010, vid halvårsskiftet 2011 och kommer att slutrapporteras i december 2011.

Projektet har mycket väl uppfyllt sitt övergripande strukturella mål "att skapa en insats för utsatta unga vuxna som har större behov av täta kontakter och aktivitetsstöd än vad som kan tillgodoses av socialtjänsten, den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri eller vuxenpsykiatri allena".

När det gäller de kvantifierbara målen på individnivå har målet kring en insatslängd på 6-12 månader och att minst 60 procent av deltagarna är i arbete, studier, praktik, arbetsträning efter insats uppnåtts. Målet att insatsen ska omfatta minst 15 deltagare per år har inte uppnåtts. Det har inte heller varit möjligt att mäta i vilken grad deltagarna anser att deras hälsa har förbättrats.

Arbetsgruppen framför att de hade önskat att målen även speglat den allmänna höjning av de unga vuxnas aktivitetsnivå som är grunden för att komma ut i studier, praktik och arbete. Det hade också varit önskvärt att kunna följa målgruppen över en längre tid än vad som nu varit möjligt för att lära mer om de långsiktiga effekterna av insatsen.

Vi bedömer att Vågen har uppnått ett gott resultat vad gäller struktur, metod och rutiner och även vad gäller resultat på individnivå.

Styrkor

- **Förändrad livssituation** - Tjugo individer har fått gedigen bedömning och stöd att kunnat förändra sitt beteende och sin livssituation under de två åren.
- **Unikt individuellt stöd** - Verksamheten erbjuder individuellt stöd med tät kontakt och hög flexibilitet med tydligt fokus att individerna ska kunna leva ett självständigt liv där de studerar, praktiserar eller arbetar.
- **Helhetsansvar** - Vågen säkerställer att de unga vuxna inte "ramlar mellan stolarna" genom att olika myndigheter arbetar i stuprör. En psykolog och coach har tillsammans haft rollen som "case manager" eller projektledning för respektive individ för att ge ett stöd i de många kontakterna med olika aktörer.
- **Hög kvalitet** - En gedigen psykologisk bedömning, tydliga individuella mål och genomarbetad handlingsplan för insatserna ligger till grund för verksamheten och följs upp och dokumenteras löpande på individnivå.
- **Väldokumenterat** - Ett genomarbetad och dokumenterad arbetsmodell, dokumenterade rutiner och professionsbeskrivningar.
- **Professionellt team** - Kompetenta och engagerade psykologer och coacher som arbetar i ett team.
- **Förhållningssätt** – Arbetsgruppens positiva inställning och goda kontakt med ungdomarna. Sättet att arbeta genom att förstärka positiva beteenden.
- **Brett nätverk** - En stor bredd av samverkanspartners med förtroende för verksamheten och som remitterar till Vågen.
- **Samarbete** – Väl fungerande samarbete med en bredd av aktörer baserade på personliga kontakter samt genomarbetade och dokumenterade rutiner.
- **Positiva attityder** - Nöjda unga vuxna och föräldrar som beskriver stora positiva förändringar.

Svagheter

- **Projekt** - En initial brist på uppdragsbeskrivning, styrning, tydliga roller och ansvar och projektplanering har medfört onödiga svårigheter att utveckla verksamheten.
- **Styrning** - Det delade ansvaret mellan två huvudmän har inneburit otydligt ansvar. Styrgruppen kom inte på plats förrän i början av 2011 och har inte haft en ordförande eller fungerat som ett beslutande organ, utan mer skickat frågor vidare till VärmSams beredningsgrupp.
- **Roller** - Verksamhetsansvaret ligger på socialkontoret som organisation medan verksamhetsutvecklingen primärt drivits av de två psykologerna. Ingen person har haft en chefsroll och det operativa ansvaret. Även om rollerna delvis har definierats kvarstår brist på möjlighet att ta effektiva beslut kring verksamheten.
- **Utveckling** - Ingen verksamhetsplan eller implementeringsplan har funnits framtagen av huvudmännen.
- **Ekonomi** - Det har funnits frågetecken och missuppfattningar kring finansiering och kostnadstäckning.

- **Kompetensutveckling** - Ingen gemensam kompetensutveckling eller utbildning har genomförts under perioden. En gemensam grundförståelse för t.ex. KBT hade varit önskvärt.
- **Ifrågasättande** - Vissa negativa uppfattningar hos vissa samverkansparter kring insatsens längd, nyttan av färdighetsträning och en intensiv coachning.
- **Förståelse** - Vissa brister i kunskap om den verkliga komplexiteten vad gäller målgruppens problematik hos samverkanspartners.
- **Socioekonomiska kostnader** - Ingen långsiktig analys av samhällsekonomiska kostnader eller kartläggning av målgruppens storlek.

Framtid - diskussion

Följande punkter föreslås diskuteras som ett led i en framtida utveckling

Driv effektiva projekt där fokus är på verksamheten:

Dra lärdom av de brister i projektarbetet som identifierats i framtida satsningar inom VärmSam och för respektive huvudman. Inkludera följande i projektarbetet:

- Förstudie kartläggning av problemet, målgruppen, vad finns gjort, vad skall projektet bidra och resultera i.
- Projektplan med mål, strategier, aktiviteter, tidsplan och ansvar.
- Tydlig budget och finansiering.
- Tydliga roller och mötesorganisation. Tillsätt en styrgrupp med mandat att ta beslut inom de ramar som ställts upp för projektet. Klargör vilka beslut som kan tas på vilken nivå och av vem och vilka krav som ställs på uppföljning och rapportering.
- Tydlig plan för hur länge projektverksamheten planeras pågå och eventuell implementering i en permanent organisation.
- Underskrivna avtal som sätter ramar för projekten i god tid innan projektstart.
- Förankra planer, roller och förväntningar med projektgrupp och styrgrupp.

Fortsätt bygga upp och sprida kunskap om målgruppen:

Det finns okunskap och missförstånd kring hemmasittare men också kring psykisk ohälsa och neuropsykiatriska diagnoser. Det är viktigt att både bygga upp men också sprida den stora kunskap som bl.a. finns inom Vågen bredare.

- Gör en löpande kartläggning av målgruppen.
- Öka kunskapen om målgruppen och dess behov genom uppföljning över tiden.
- Analysera målgrupp och fortsätt diskutera målgruppsdefinition – kan den utvidgas eller definieras på annat sätt i kommande arbete?
- Arbeta aktivt med kunskapsöverföring. Ta tillvara på den kunskap som finns i de många projekt och verksamheter som drivs av andra samordningsförbund och kommuner i Sverige kring "hemmasittare". För ut erfarenheterna från Vågen till andra aktörer.

Ekonomi

- Gör adekvat analys av kostnader och nyttan av insatserna över tid så att satsningar kan bedömas utifrån relevanta underlag.

Rutiner, metoder och samverkan:

Ta tillvara på de värdefulla kunskaper och den struktur i form av rutiner och metoder som har byggts upp inom Vågen. Bygg vidare utifrån coachernas praktiska dagliga erfarenheter de gedigna underlag som finns utvecklade. Ta tillvara på de utarbetade rutiner och personliga kontakter som byggts med en bredd av samverkansparter. Exempel på dokumentation av rutiner, metoder och samverkan:

- Bedömning och behandlingsplan.
- Utslussningsdokument
- Samverkansdokument
- Professionsbeskrivningar

VärmSams roll

Diskutera hur VärmSam och respektive huvudmän bäst kan bidra till att ta tillvara på den kompetens och det strukturkapital som byggts upp genom Vågen.

- Finns det intresse att i projektform fortsätta utveckla en projektverksamhet med kommunen och landstingen som huvudmän – men då med t.ex vuxenpsykiatri som deltagare? Går det att koppla en längre studie kring effekterna för de unga vuxna till en ny satsning?
- Kan VärmSam bidra till en kunskapsöverföring och kompetensutveckling dels inom VärmSam men också mellan Samordningsförbund i närområdet eller genom det Nationella nätverket för samordningsförbund, NNS?

Socialkontoret och vårdcentralen

I intervjuerna beskrivs ett gott och utvecklingsfokuserat samarbete mellan socialförvaltningen och vårdcentralen i Gustavsberg. Det framgår att det finns enighet kring att det mest naturliga huvudmannskapet för en verksamhet som Vågen i en permanent form skulle vara kommunen.

- Finns det något sätt att med kommunen som huvudman ta tillvara på arbetsmodellen baserad på kombination av psykologer och coacher. Där bedömning, handlingsplan och tätuppföljning varit nyckeln till framgång?
- Kan socialkontoret driva en utvecklad eller modifierad form av Vågen vidare genom att anställa en psykolog?
- Finns det andra verksamheter inom kommunen eller i andra projekt som riktar sig mot unga vuxna som kan samordnas med denna verksamhet?

Det är ett imponerande arbete som genomförs i Vågen. Trots problemen kopplade till projektstyrning och roller som beskrivits har verksamheten utvecklats mycket positivt och alla inblandade har all anledning att vara stolta över den modell som utarbetats och de resultat som uppnåtts på individnivå.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att projektet under sina två år har byggt upp ett mycket väl fungerande stöd för unga vuxna hemmasittare.

Vår rekommendation är att ta tillvara på det strukturkapital som byggts upp kring arbetet med denna komplexa målgrupp för att ge dem stöd att bygga upp en fungerande vardag och att sedan gå vidare till en meningsfull sysselsättning.

Bilaga 1 .

Nedan följer en sammanställning av tre liknande, men ändå helt olika verksamheter: Magelungen som är ett privat bolag som arbetar med något yngre hemmasittare, Gymnasieslussen i Stockholm stad, som är en ordinarie verksamhet inom socialförvaltningen och Botkyrka kommuns projekt "Studie- och arbetscoachning för unga" som pågick från dec 2006 till dec 2007.

Sist nämns också några andra projekt eller verksamheter som kan vara intressanta att jämföra med eller ta lärdom av.

Övergripande beskrivning av verksamhet och målgrupp

Magelungen	<p>Aktiebolag med bred verksamhet, men har en del som riktar sig mot hemmasittare. Magelungens HSP står för HemmaSittarProgram och bygger på beteendeanalys och KBT. Uppsökande verksamhet, arbetar intensivt med elev, familj och skola.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hemmasittare: skolfrånvarande barn och ungdomar som ska komma tillbaka i en fungerande skolgång. • Kommuner och andra som själva vill arbeta med programmet
Gymnasieslussen	<p>Gymnasieslussen ska i dialog med elev, förälder / vårdnadshavare och skola hitta den bästa utbildningsvägen. Om inte detta är aktuellt försöker de lotsa vidare till annat (Moa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ungdomar 16 – 20 år som varken studerar vid gymnasium eller har arbete/praktik
Botkyrka	<p>Projektet på gick i ett år och fyra månader det innehöll teoretiska studier och praktik under sammanlagt tre månader. Intagningen skulle ske kontinuerligt med start med en grupp om femton stycken.</p> <p>Det syftade att få tillbaka ungdomarna i studier och de var under projektiden inskrivna på gymnasiet IV-program för att därigenom få studiestöd, lunch och tillgång till sjuksköterska samt studie- och yrkesvägledare. I startskedet arbetade man med gruppaktiviteter halva dagen och enskilda möten för arbetsplaner gruppaktiviteter och möten halva. Detta fick bytas mot individuella aktiviteter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ungdomar 16 – 20 år som varken studerar vid gymnasium eller har arbete/praktik

De tre verksamheterna arbetar med ganska olika fokus och metoder. Magelungens syfte med programmet är att få igång barnet eller ungdomen till studier eller annan sysselsättning. Gymnasieslussen hjälper ungdomen till fortsatta studier. Botkyrkas projekt ville också primärt få ungdomarna vidare till studier.

Magelungen	Magelungens HSP är ett manualbaserat behandlingsprogram. Två personer arbetar med eleven, föräldrarna och i skolan. Hjälpen erbjuds intensivt, sällan en gång i veckan utan, speciellt i början, flera timmars jobb nästan dagligen. De åker hem till familjen, befinner sig i skolan eller
-------------------	---

	där det behövs. HSP-programmet har tre faser, kartläggning (som resulterar i beteendeanalys och handlingsplan), behandling (individualiserad utifrån beteendeanalys) och vidmakthållande.
Gymnasieslussen	De gymnasieungdomar som inte får plats i gymnasiet får kontakt med Gymnasieslussen (brev) av gymnasieintagningen. Gymnasieslussen tar också emot ungdomar som dyker upp under året: nyinflyttade, nyanlända mm. Ungdomarna kontaktas per brev och upprepade försök per telefon. De får efter intervju och kartläggning hjälp till gymnasieplatser.
Botkyrka	<p>I inledningskedet, hösten 2006, pågick gruppaktiviteter på förmiddagar och eftermiddagarna ägnades åt enskilda samtal med ungdomar, föräldrar, andra närstående vuxna och/eller personal från socialtjänst. Till exempel gjordes individuella handlingsplaner med mål och delmål. Coacherna fortsatte att ha kontakt med föräldrarna och/eller andra närstående</p> <p>I början av januari 2007 utökades gruppaktiviteterna till heltid. Morgonsamling med frukost, samt teoretiska studier där ART-träning ingick på förmiddagarna och praktik på eftermiddagarna: städning, klottersanering, trädgårds- och fastighetsskötsel.</p> <p>Men man upptäckte att gruppaktiviteter och undervisning inte passade denna målgrupp. Dels blev det mycket oro bland ungdomarna, de testade gränser mot coacherna och de befann sig på olika nivåer kunskapsmässigt. I feb/mars 2007 ändras projektets upplägg så att ungdomarna istället praktiserar på olika platser och hade individuell undervisning och samtal en dag per vecka. Under senare delen av projektet började coacherna arbeta en kväll i veckan .</p>

Verksamheterna arbetar med helt olika upplägg vad gäller personalens kompetens och antal personer runt ungdomen.

Personal, organisation och ekonomi

Magelungen	<p>175 anställda totalt. Två personer arbetar i respektive HSP verksamhet, som finns i Stockholm, Jönköping, Helsingborg, Södertälje och Västerås. Personalen har varierande bakgrund och utbildning. Men samtliga har en KBT-utbildning, steg 1 med inriktning på barn och unga. De arbetar i huvudsak under kontorstid, men ställer upp även andra tider då det behövs. Kommer överens om telefon-jourtid med barn/föräldrar efter behov. Kostnaden motsvarar ungefär en dagverksamhet dvs. 1500 – 2000 kr/dygn.</p> <p>Sedan i år erbjuder man också sitt manualbaserade program till kommuner till en utbildnings och licensprincip. Första året ligger priset på ca 300 000 kronor för uppstart, med utbildning, material och konsultation kring organiseringen av verksamheten inom förvaltningen; handledning efter uppstart per telefon och möten; Certifiering och sedan omcertifiering vartannat år.</p>
Gymnasieslussen	<p>Totalt finns 10 heltidsanställda; två kuratorer, tre studie- och yrkesvägledare, en specialpedagog, en kvalitetssamordnare, en IV-handläggare, en administratör samt en enhetschef (2008)</p> <p>Tillhör Stockholms stad, under gymnasieavdelning i utbildningsförvaltningen. Budget för 2008 var 12 672 tkr.</p>
Botkyrka	<p>En projektledare på halvtid och två coacher på heltid. En av coacherna hade formell kompetens att undervisa i kärnämnen. Började arbeta en kväll i veckan i slutet av projektet.</p> <p>Projektet drevs av Botkyrka Samordningsförbund i projektform. För den första perioden på fyra månader 2006 söktes 470 000 kronor från Finsam. För år 2007 ansöktes om ytterligare 1 360 000 kronor från Finsam. För år 2006 och 2007 söktes 50 000 respektive 120 000 kronor till utvärdering.</p>

Antal ungdomar i målgruppen och antal som tas emot

Magelungen	Även Magelungen har svårt att definiera antalet barn och unga i målgruppen. Man hänvisar också till Skolverkets rapport från 2009 som nämner ca 1600 elever som varit borta en månad eller mer. Men de tror att det finns ett stort mörkertal och de vet inte hur många som finns i Stockholm. De har hjälpt ca 20 barn och unga sedan starten 2008. Så gott som samtliga har gått tillbaka till skolan, ca 50 % till hemskolan och ca 50% till annan skolverksamhet med mer och mer flexibla resurser.
Gymnasieslussen	<p>Gymnasieintagningen skickar ca 3-400 ungdomar per år till Gymnasieslussen och ca 50% kommer. Gymnasieslussen tar också emot ungdomar som dyker upp under året: nyinflyttade, nyanlända mm. totalt har de hand om ca 1000 ungdomar per år. 970, 1012 ungdomar placerades på utbildning (2008).</p> <p>Antal elever i kommunens uppföljningsregister var efter skolstart (september 07) drygt 4000. Totalt skickades 8434 brev varav drygt 6 300 under höstterminen. I samverkan med Arbetsförmedlingen informerades också vårterminens 18-20-åringar även om Arbetsförmedlingens tjänster/mässa.</p>
Botkyrka	<p>Målet var att under ett år erbjuda plats för minst 25 deltagare. Nio månader efter det att projektet startade, hade elva personer, en kvinna och tio män, deltagit.</p> <p>Ett tjugotal ungdomar ville börja. När de fick information om att ersättningen ändrade sig mer än hälften. I ett tidigare liknande projekt fick deltagarna anställning med ersättning genom KPU eller OSA som innebär 3 500 respektive 10 - 12 000 i månaden skulle ungdomarna. I detta projekt skulle de vara inskrivna på gymnasiets IV-program och få studiebidrag på 1 050 kronor.</p>

Resultat/Måluppfyllelse

Magelungen	100 % av barnen/ungdomarna går vidare till någon form av skolverksamhet.
Gymnasieslussen	970 av drygt 4000 ungdomar placerades på utbildning dvs. knappt 25%, men 1012 togs emot för utredning, vilket innebär att 97-98% av de som fick hjälp återgick till studier. Ansvaret för de som inte är aktuella för studier hamnar på respektive stadsdel och därför finns inte resultat eller måluppfyllelse kring det med här.
Botkyrka	<p>Mål: 70% av deltagarna fullfölja programmet i verksamheten under tre månader förutsatt att de inte fick arbete eller påbörjade annan utbildning. 63% fullföljde programmet tre månader.</p> <p>Mål: 80% av dem som var kvar efter tre månader skulle gå vidare till studier, praktik, lärlingsplats eller arbete.</p> <p>Programmet avslutades inte efter tre månader. Av dem som fullföljde tre månader gick 100% vidare till praktik kortare eller längre perioder, men ingick fortfarande i projektets verksamhet.</p> <p>Projektet hade slutligen som mål att under ett år skulle varje deltagare få en individuell kartläggning och handlingsplan. 100% av deltagarna fått en individuell handlingsplan och kartläggning.</p>

Andra verksamheter och projekt

Inom samordningsförbunden bedriva många intressanta projekt som inte är helt olika Vågen:

På Spåret, Gotland, som är ett projekt för unga vuxna (19-29) med Aspergers syndrom, intellektuell funktionsnedsättning eller autism. Målet är någon form av sysselsättning efter ett nära och långvarigt stöd. Resultat: 45 personer deltog 2010. Två gick till studier, 24 till arbetsträning, 7 till arbetsprövning. www.finsamgotland.se

Ungdomsteamet i Haninge, ingår i Grenverket Södertörn (2009-2012). Ska ge stöd till 1 340 unga (16-24). Genom ungdomsteamet får ungdomarna en enda "dörr" in till det stöd som kan behövas för att komma i arbete eller till studier. Ungdomsteamet har funnits sen 2007 och riktade sig först till alla ungdomar. Nu ligger fokus på ungdomar med större svårigheter. Resultat: 767 deltog 2010. 305 fått jobb och 112 studerar. www.samordningsforbundetostrasodertorn.se

Empowerment, Fagersta, målgrupp är unga vuxna med psykosocial problematik som sedan länge varit beroende av offentlig försörjning. Resultat: Av de 43 deltagarna gick 23 vidare till egen försörjning. Det goda resultatet beror bl.a. på det permanenta samordningsteamet FNS (Fagersta, Norberg, Skinnskatteberg). www.samordningnv.se

Slussen, Huddinge. Ingår också i Grenverket Södertörn, riktar sig till arbetssökande ungdomar (16-24) som står längst ifrån arbetsmarknaden och behöver extra stöd och hjälp för att öka sin motivation och komma vidare till arbete eller studier. Ofta uteblir dessa ungdomar från möten på myndigheterna. Resultat: Av de 46 som deltog 2010 gick 24 vidare till arbete eller studier. www.husam.se

Paraplyprojektet, Huddinge. Ingår också i Grenverket Södertörn, riktar sig till unga i utanförskap (16-24, i vissa fall upp till 29) som har betydande svårigheter med att fullfölja studier och få fäste på arbetsmarknaden. Resultat: 45% av de som deltog 2010 gick vidare till arbete eller studier. www.samordningsforbundetbotkyrka.se

Det finns även andra privata initiativ som **one-eighty** som bedrivs av Rektorsakademin. De har en inriktning på hemmasittande ungdomar i grundskolan.

Och permanenta kommunala verksamheter som Ungdomskraft under arbetsenheten i Halmstad (16-24), med inriktning på fördjupad vägledning, jobbsökaraktiviteter, samhällsintroduktion, praktik och samtalsstöd. De erbjuder studie och yrkesvägledning, individuell coachning, hjälp med ansökan, studiebesök, samtalsstöd mm. Gröna huset, Haninge, vänder sig till ungdomar 15-18 år som med hjälp av aktivt vuxenstöd och vardaglig struktur vill förändra sin situation, som på grund av sitt beteende och/eller hemmiljö är aktuella hos socialtjänsten och ungdomar som genom en anpassad skolgång vill uppnå egna individuellt uppsatta skolmål.